

Гордана Ђирјанић

СЕДАМ ЖИВОТА
ПРИНЦЕЗЕ СМИЉЕ

M
Vukotić
Media

I

VIP НА СВЕТОМ ПОЉУ

(или како се један њосџодин у њензији одважио
да њосџане ѡриџоведач)

Сваког чуда за три дана доста! У мојим годинама – авај! – за један дан. Првог дана заиста сам се осећао као „Веома Значајна Особа” – *Very Important Person*. Одмах сам тражио да ми напуне џакузи на тераси, с температуром воде 35° – новембар је на прагу – да бих се после ручка, уместо сијесте, пропустио таласању и благој хидро-масажи, посматрајући у даљини, на језеру, лабудове како мирно плове и фламинге како на једној нози елегантно лове себи ручак. Ја свој баш и нисам елегантно уловио, али – ко то зна? Сем мене и мог дечака – нико!

Са својом београдском пензијом никад не бих успео да приуштим себи овако нешто. Некада давно – да! Али тада, у тој давнини, није ваљда ни постојао џакузи, није ни постојала категорија *VIP*, тај изум маркетиншких наука. На друге науке смо се ослањали, а „значајан” је био човек који то докаже својим делом, понашањем, карактером или бар изгледом... Данас је *VIP* орочена титула која се купује новцем: док траје и у оквирима у којима важи, подједнако је висока као титула кнеза, барона или министра. У овом луксузном хотелу, током десет дана уживам третман једног грофа. Тако је плаћено, а ко сам ја и колико сам заиста „тежак” не занима оне који ме дворе. Могу да се понашам као закерало и као скот – морају да ми удовоље, то им је посао.

Игор ми је писао да обавезно понесем и свечано одело, хотел је, каже, са пет звездица, луксуз какав се само може замислити.

Понео сам своје најбоље крпице, а нешто и докупио. Међутим, није био у праву, није требало да трошим новац на нови кофер, на свилену пижаму и кожне јапанке. Већ првог дана, обревши се у холу рецепције, у ресторану и на базену, схватио сам да спадам међу боље одевене госте. Живот у оскудици учини човека осетљивим за те ствари. У Београду спадам у такозвану средњу класу која је већ годинама, ако не деценијама, принуђена да броји сваки динар и да шпара. На Западу, припадници те исте класе нису оптерећени пропадањем нити су гадљиви на бофл.

У први мах, изненадио сам се видевши да су гости већином обичан свет – ово је хотел са максималним бројем звездица! – али брзо сам схватио у чему је гвинт. Хотел је огроман, услуга беспрекорна, инсталације луксузне без икакве сумње, али – треба то напунити! Ретко ко овде плаћа пуну цену собе која је астрономски висока, него тур-оператери и туристичке агенције нуде повољне „пакете”, који су нарочито сад, крајем октобра, прихватљиви и за просечан џеп западњака. Сви су овде странци, шпански језик једва да чујеш.

Најзад, мало је требало па да схватим апсурд свог положаја. Својим изгледом остављам утисак отменог господина зашлог у године, соба ми је у најбољем крилу хотела, једна од десет, не више, и имам третман сиве еминенције. Стотине других су „обични” гости. Чист апсурд! Мада, могло би то да се назове и лажним представљањем. Покушавам, из све снаге, да уживам у томе док траје, али није ми лако да се опустим, да заборавим...

Хотелски комплекс удаљен је од града неких седам километара, што значи да од аутентичних чари Ибице имаш само плажу. Прва два дана сам се препустио мађији овог савременог врта уживања. Најпре базени, два одвојена базена – два микрокосмоса. Један је кружног облика, као огромна тепсија са косим дном од сићушних керамичких плочица које у виду мозаика творе арабеске. Из њега се вода прелива у таласићима, а около су лежаљке. Тај је више за брчкање. Други је у облику слова „Г”, базен у којем може озбиљно да се плива, а на

огромним травнатим површинама око њега раштркане су беле касете-шатори чије је дно прекривено кожним душецима и јастуцима у боји сепије. Ту је и отворени бар са шанком и плетеним столицама, где можеш попити шта хоћеш и колико хоћеш, од кафе и цеђеног сока, преко софистицираних коктела, до алкохолног пића које замислиш. У одвојеној згради је „спа” – купке, сауне, масажа. За оне којима су дражи морска вода и природни угођај, ту је пешчана плажа, до које се пролази кроз капију и стиже преко дрвеног мостића.

У свом личном купатилу имам каду са уређајима за хидро-масажу, а на тераси с које не видим ништа сем језера и неба, озбиљан цакузи, у који могу стати, комотно, четири особе. На тој затрављеној тераси, испод надстрешнице стоје отоман, сто и столице, а на сунцу две лежаљке. Ту количину и ту мекоћу пешкира никада раније нисам видео, а богоми – путовао сам!

О услузи да и не говорим. Сваког јутра, поред бајадера на ноћном сточићу, чека ме неко изненађење у целофану с машинном. Једном је то стабаоце са нанизаним кришкама свеже исеченог јужног воћа, други пут занатлијски уникат – концертни клавир од црне чоколаде... Између оброка, собарица дискретно куцне на врата да би понудила чисте пешкире и још бајадера, а за њом техничар који пита да ли је све у реду са командом на цакузију. Сем бешумног уређаја за хлађење и грејање собе, ту је континентални вентилатор на сред плафона, с крилима лептира и позлаћеним ланчићем уместо прекидача.

Све сам испробао, да бих већ прве вечери схватио да ми је кожа одрана од силног купања: те у базену, те у мору, те у сауни, те у цакузију. Између свега тога под туш, да бих се уочи вечере додатно иштуширао сапуњајући се. Какву то љагу спирам са себе, упитао сам се најзад. И уопште, концепт уживања и концепт одмора, за западног човека се свде на купање и на воду. Чему толико испирања, толико кишељења?

Заводљиво је. Није случајно што зов сирена допире са морске пучине. Те прве вечери нисам одолео да се још и у поноћ брчкам у свом цакузију. Мало подводни млазеви за бољу пробау и умор у стопалима, мало вруцкања, клобука и таласања,

да би ми синуло на месечини, док сам се умотавао у бадемантил: морам изаћи из зачараног круга воде, иначе, главу ће да ми испуне мехурићи.

Како се докопати града? Да сам млађи, ко зна, можда бих ишао пешке као некад. Такси је овде безобразно скуп. За непуна четири километра од аеродрома до хотела дао сам неких петнаест евра. Значи, до града би било дупло скупље, па још и повратак. Зато сам сео за компјутер који ми стоји на располагању и прегледао понуде за рентирање кола. Па, наравно! То је далеко најповољније. Кола изнајмљена на седам дана коштају као такси за један, и одлука је пала без великог премишљања.

Сад се возикам по острву, одлазим у Ибицу бар двапут дневно. У недељу сам ишао у Санта Еулалију. Не морам више да се купам као махнит, у хотел долазим само за ручак и за вечеру. Пред спавање се бућнем у цакузи, и то је то. Буде ми гушт да погасим сва светла: оставим само лампицу у води, која даје плавичаст сјај, и слушам из даљине крике фламинга. Трудим се да одагнам мисли о повратку, што није лако.

У Београду, чим се вратим, идем под нож. Ништа озбиљно, кажу, мада нико не може да ми гарантује унапред. Тек кад ми остружу гласне жице, послаће ствар на биопсију. Игору нисам ни рекао, али, за сваки случај, саставио сам тестамент, у коме њему остављам стан – друго и немам...

Игор је добар дечак, нећу да му рушим илузије... Уосталом, није их он измислио, мајка му их је оставила у аманет. Поводом њега, сетим се каткад *Педра Парам*.

Дечко се бори за свој опстанак у белом свету, рачунајући да има мене, мада од мене ништа не тражи. Напротив, даје! Био сам дирнут када ми је поклонио овај одмор. Каже: „Пропашће ако га ти не искористиш”. У Барселони је добио, на неком извлачењу срећки, десетодневни боравак у „Паладијуму”, на Ибици. Заклео ми се да није маркетиншки мамац, па да ме овде гњаве и обрађују да нешто купим.

Могоа сам да одбијем, али нисам. Данима сам се ломио. На крају је превагнула помисао да је ово можда последње

путовање, у ствари, претпоследње, и померио сам датум операције за након повратка.

Истина, још нешто је утицало. Кад су ми поставили дијагнозу, казали су, недвосмислено, да заборавам дуван. Сместа сам га оставио, али га нисам заборавио. Кад човек живи сам, сати су дуги.

Никада нисам расправљао са непушачима, који у данашње време творе јак фронт. У својој освајачкој помами они надиру попут крсташа, чија се борба за физичко здравље прелила и на терен морала. У цигарети виде порок, ништа више. И не покушавам да им објасним да је мени цигарета, између осталог, била саговорник.

Још мање ми је до братимљења с бившим пушачима. Тек њих не разумем. Своје ново чистунство доживљавају као победу, што значи да су и сами себе сматрали порочнима. Ја нисам. У том смислу се нисам отргао из канџи порока него сам на просто оставио дуван, као што бих оставио друга. Збогом. Какве кризе! Каква искушења! Никакве кризе нисам имао, само сам био тужан због растанка. Можда се никад раније нисам осећао тако огољено сам.

Браво! Честитам! Свака част! Од такве подршке-кокодакања побегао сам главом без обзира, и дошао овде где ме нико не познаје. Бар десет дана нико ме неће вређати честиткама, нити ме обасипати похвалама због једног растанка. То су дубоко интимне ствари, за које не треба очекивати разумевање. Поготово не од чистунаца и од преобраћених, а то је већина. Ђути, и навикавај се!

И ето, овде сам. Није лако препустити се ужицима које су други за тебе смислили, али, барем нисам начисто изгубио зна тижелу. Зато шњуварам по градићу који је прави медитерански бисер, и свуд завирујем. Препознајем нека места од пре педесет година, мада, не оптерећујем себе поређењима. Давно је било... Мало-мало па пијем кафу, не могу да одолим терасама по улици и по трговима. Лепо. Баш лепо!

Старом језгру градића, које је све у камену, фолклорну ноту дају времешни хипици, који одавно више нису одрпани него

атрактивно шарени. Они се савршено уклапају у острвску фауну: старе госпође су на други начин шарене колико су накинђурене, омладина је у модном тренду који вуче корен од хипика, грађани се овде држе и одевају лежерно, ретки туристи још лежерније, а богатуни су у свом спортском издању, будући да је marina с њиховим пловилима у самом центру града.

Међу наранцама и међу палмама, све је умивено и све опуштено. Овде нема кинеских радњи, на први поглед човек би рекао да нема ни класних разлика. Помислиш да на Ибици живе само они који то себи могу да приуште. Чак и хипик делује ситуирано, било да седи у кафићу било на каквом степенику. Ко то опслужује? – упитао би неко са стране, али у томе и јесте ствар. Продавачица у бутику је истовремено модна креаторка, продавац сувенира је аутор рукотворина и себе сматра уметником, келнер ти се обраћа тако да одмах схватиш да је факултетски образован, па те дође срамота да му оставиш бакшиш. Лагодан амбијент, естетски доведен до савршенства. Једини услов да му се препустиш јесте тај да не мораш да гледаш шта колико кошта. Ја не морам...

Сви су овде препланули. Некада давно, у време које чак ни ја не памтим, врхунац отмености било је бледило: жене из високог друштва клониле су се сунца и имале бео тен, док је препланулош ишла уз сељанке и пољске радове. Кад је туризам постао масовна појава, у моду је ушла бронзана боја коже, што је на континенту служило као статусни симбол илити овера да си се чварио негде уз море. Ти модни циклуси трају по неколико деценија, сада је клатно опет на страни бледила. Са хистеријом здравог живота, излагање сунцу проглашено је опасним, и вратила се на сцену мода беле коже. Међутим, овде на Ибици није прихваћена. Сви су препланули. Немогуће да нису обавештени, па помислиш да имају написмено да небо Ибице не пропушта ултра-љубичасте зраке – оне што су на сваком другом месту прокажени. Али, може бити да је то само инерција – да је острво, укључујући његове хипике, верно својој естетици и својим обичајима, што значи, дубоко конзервативно.

Истостирани су и жене и мушкарци. Истина, жене су црње: ако је реч о сунчању, оне су вазда биле издржљивије. Неретко видиш на улици жену у средњим годинама, белкињу чије је лице тако црно да јој се кожа стањила и намрешкала, као да јој је горњи слој од пергаментa. Такође видиш да је она поносна на ту боју, коју потцртава снежно белом хаљиницом.

У сваком случају, бело је овде хит. Рекоше ми да је то модна тенденција АДЛИБ, која је још седамдесетих постала заштитни знак Ибице. Заиста, у пешачкој зони градића упадљив је број малих бутика у којима је све до једног артикла бело. Штошта сам сазнао од продавачице из једног од тих бутика, која је села напоље да попуши цигарету, а ја се зауставио да нешто питам – нешто без везе. Реч по реч, и проведосмо готово пола сата у разговору. Чак сам и сео с њом испред излога.

Дама од својих... шездесет и кусур година, проценио сам – сва препланула наравно, са младалачком фризуром и одевена у бело – рече ми да је ауторка свих модела изложених у радњи. Она ме је и подсетила шта значи АДЛИБ – *ad libitum*. „Облачи се како хоћеш, али са стилем.” И раније сам чуо за ту девизу, али се нисам на њој заустављао. Ми, мушкарци, слабије памтимо модне трендове и модне крилатице.

Међутим, велико је било моје изненађење када сам успео да растумачим једно име које је она упорно понављала – Смилха Мијаловис. Да није Смиља Михаиловић, упитао сам – позната још и као принцеза? Па, да! Она!

Како не бих знао за Смиљу! И пре овог разговора помишљао сам да неког питам за ту своју сународницу, која је оставила на Ибици дубок траг, да би овде и завршила живот. Не само то: својевремено сам се носио мишљу да нешто о њој прибележим, будући да сам и нехотице откривао о тој жени необичне податке. У ствари, необично је било спојити сва та сазнања у једну исту личност и један исти живот. Ипак, никада нисам нашао времена нити змогао снаге да приступим остварењу те своје намисли која, очигледно, и није била озбиљна. Ево ми прилике, помислио сам након разговора са модном креаторком – мојом вршњакињом која је гутала цигарете, палећи једну о другу.

Познавала је Смиљу Михаиловић – похвалила се – мада није имала прилике да непосредно с њом сарађује. „Она је свима нама била узор” – крунисала је овим речима властито изненађење, пошто је чула да сам Смиљин сународник.

Човек у мојим годинама – лишен милости непоновљивог враголана Ероса – кад је измештен из свог амбијента има панични страх од глугарења. Због тога је склон да методично смишља себи задатке и обавезе. Тако је Смиља мени дошла као кец на једанаестицу. Уместо да убијам сате на Ибици убеђујући себе да и даље поседујем радозналост путника-намерника, решио сам да ово претворим у један тематски боравак. Одједном ми се чини да мој долазак на острво има смисла, чак ми је лакше да уживам у чарима хотела, које сам досад преиспитивао цепидлачећи.

Девојчурак у Центру за туристичке информације рече ми да се острвска интелигенција окупља у кафани „Ебусус”, која је нека врста друштвеног клуба, а да локални новинари најчешће седе у већ класичном „Монтесолу”, у истој улици. Јесте, и она је чула за принцезу Смиљу. Само је чула да је била важна личност на Ибици, више од тога не би умела да ми каже. Логично! Смиљина животна прича завршила се почетком деведесетих, а ово симпатично девојче, рекао бих, нема више од двадесет година. Истина, прошле су деценије откако више нисам уигран за одређивање година младим девојкама. Могу да промашим и за десет. А да ли зна где је Смиља сахрањена, упитао сам. Нема појма.

Лако сам пронашао „Ебусус”. У дну кафане-клуба, за великим столом седела су три мушкарца – мојих година мање-више – и пришао сам им, лажно се представивши као новинар из Београда. Понудили су ми да седнем с њима, одмах ме питајући како је могуће да тако добро говорим шпански. Био сам дописник у Мадриду – опет сам слагао.

На помен принцезе Смиље сва тројица су се значајно насмејали, а један се нечег присетио набирајући чело, као да вади из неке шкриње искрзану налепницу – *Antoñita la Fantasiosa*. Нисам разумео алузију, иако ми је познато да је *Антоњиџа бујне*

maishie наслов књиге за децу, која је некад давно, још пре рата, била врло популарна. Да ли ју је неко од њих лично познавао, питао сам. Завртели су главом одрично, сва тројица. Питање друштвених кругова, разјаснили су ми, поспрдно: „Ми смо обични типови.” Међутим, знају неког ко јој је био пријатељ. И неког другог ко би могао да ми каже нешто више. Да дођем сутра, казали су, или прекосутра, али раније – око десет. Записао ми имена на једну цедуљицу.

А, зашто не одете у Архив града, предложио је један, који се представио као адвокат. Тамо имају, на дискетама, стара издања локалних новина „Дијарио де Ибица”, где је Смиља Михаиловић сарађивала дуги низ година. Имала је своју колумну. Добра идеја! – прихватио сам, дубоко захвалан. Нисам открио тим својим саговорницима да, уистину, први пут чујем за колумну. А, да ли случајно знају где је сахрањена? На старом или на новом гробљу? Немају појма.

Тај први контакт, који је дао оскудне резултате, свеједно ме је обрадовао. Прибавио сам бар неки траг који ћу моћи да пратим, и мој тематски боравак одједном је задобио контуре.

За разлику од нас Срба, Шпанци немају обичај да обилазе мртве на гробљу, чак ни најближе особе. За гробље они кажу *camposanto* – „свето поље” – и остављају душе на миру, да не сметано пасу по својим ливадама. Рекао бих да то има везе с религијским схватањима њихових предака, да би временом прешло у обичај. Наиме, они не придају толики значај земним остацима, колико живом сећању. Кад болују за неким, уместо што би ишли на гробље, иду на места која је драга особа волела за живота.

Ни ја нисам поборник гробљанске културе, али овога пута заинатио сам се да нађем Смиљин гроб, као у вери да ће да се догоди сусрет који би могао да ме обавезе. На шта? Још нисам био начисто с тим.

Без великог премишљања ушао сам у зграду Општине и упитао има ли неког задуженог за гробља. Одмах су ме спровели до канцеларије у сутерену, у којој је службеник, међу гомилом фасцикли, шиљио оловку. На моје чуђење, он је напамет знао где

је Смиља. Ни у шта није завирио, као да сваког дана пружа ту исту информацију: „Ново гробље, група ‘З’, други ред одоздо.” Објаснио ми је како да стигнем тамо колима, и оловком обележио место на мапи града, коју сам му потурио. Ведар човек, надасве ефикасан!

Сместа сам кренуо, као да ме особа коју тражим већ дуго чека. Мислим да нико нормалан не воли гробља, али да, зарад истине, свако мора признати да су нека лепша од других, а нека, руку на срце, прекрасна. Ово је такво! Малтене да га пожелиш за вечно боравиште.

Кад оставиш за собом и последње раштркане куће на ободу града, вијугаш кроз борову шуму неколико километара, благо се успињући. „Свето поље” је једно побережје окружено вишим брдима која су сва обрасла миришљавим четинаром. Потпорни зидови, капија и међузидови облик ивица, све је то окречено у бело које блешти на сунцу. Већ си унутра. Узани пут је кружни, води узбрдо, у спирали, онда се спушта. Кола оставиш на неком од малих одморишта, па користиш степенице да би прелазео са једног нивоа на други. Нигде никог. Гробну тишину подвлачи цвркут врабаца у висини.

У Шпанији су већ ретка гробља на којима се сахрањује у земљу, што нарочито важи за приморска места са песковитим тлом, иако је такође реч о економисању тереном. Ковчези се зазиђују у касете, један изнад другог, по четири увис. Један „зид” може имати, рецимо, четрдесет ковчега, а те заједничке гробнице делују, из авиона, као усправљене домине. Кад приђеш зиду видиш нише, величине чеоне стране ковчега, у које су постављене, пасент, мермерне или гранитне плоче са именима, сликама, натписима. Плоче су увучене десетак сантиметара, тако да су неке од ниша затворене прозорским окном, друге нису.

Овде је сваки зид имао слово алфабета, видљиво из даљине чак и у другом, трећем реду, будући да ови зидови надвисују једни друге. Распоред грађевина прати конфигурацију тла, и читава „насеобина” делује природно. Упркос густој боровини, одсуству сваке симетрије и чињеници да су слова испретурана, без лутања сам пронашао слово „З”.

Општински службеник се није преварио. Угледао сам Смиљину нишу у другом реду изнад земље, што је у неку руку повлашћен положај – за посетиоца, тачно у висини очију. Иако нисам религиозан, примачао сам усне стаклу, да бих потом заузео став „мирно”, и прекрстио се. Еј, бре, Смиљо, где си се зауставила! Чуо сам да у Београду, на Новом гробљу, у породичној гробници Константиновића, такође стоји уклесано твоје име. Нисам ишао да то проверим, али, после овога – ако Бог да здравља – отићи ћу...

У врху мермерне плоче, овална сличица – портрет старије жене са беспрекорном фризуром, зашиљено лисичје лице и кармин на уснама. У десном горњем углу хришћански крст. Твој отац је био православни свештеник – зар не? Изнад имена, целом ширином је уклесано: Принцега. Није пристојно открити године једне даме, па тако и нема другог датума сем датума смрти: 2. новембар 1994. За неколико дана навршиће се двадесет година, приметио сам. У дну, међу ожалошћенима, четири српска имена и два шпанска. За троје од именованих знам ко су.

Поразговарали смо. Не мора човек да буде мистик да би се у сличним приликама директно обраћао покојнику. Ухватио сам себе где мрдам уснама, чак сам и гласно изговорио неке глупости. „Лепо ти је, бре, овде, Смиљо...” или „Далеко си од куће, али – шта сад!” или „Потрудићу се... Ко ће, ако не ја?”

Разуме се, нисам примио никакав одговор, ни знак, ни шушањ, али, на неки начин, срце ми је било на месту. Живот пише романе, а мој се већ неколико пута укрстио са Смиљиним животом, макар у етру. Као да цртам себи конструкцију романа, прошли су ми кроз главу сви наши „сусрети”, мада је само један био стваран, а ја то тада, у тој стварности, нисам знао. „Знам да немам никакав дуг према теби”, и то сам изговорио гласно, „себи сам обећао, што је довољно.” На оваквим местима, човек бива искрен. „Нећу те штедети! Али, заволео сам те, а то је важно.” На крају сам јој се и пожалио – на операцију која ме чека, на лажно представљање и моју ситуацију с Игором... Најзад, као растерећен, ову ритуалну посету Принцези крунисао сам једним „Збогом” од срца, овога пута без пољупца у стакло.

С гробља сам отишао право на ручак, први пут здраво гладан. Хотелски комплекс има три ресторана и два бара, укључујући онај поред базена. И ранија искуства показала су ми да у изобиљу мало једем и мало пијем, да би се овде то потврдило. Тек после ми буде жао: када се сетим колико од понуђених ђаконија нисам ни окусио.

За дивно чудо, у „Паладијуму” радије седнем у главну хотелску трпезарију где се сам служиш, него у класични ресторан у коме те дворе келнери *a la carte*. У свакој другој прилици, чини ми се, изабрао бих ово друго, међутим, овде је „шведски сто” напросто изванредан: обиље и естетика, све као у бајци, а број оних који опслужују већи него у ресторану. На улазу те дочекује „домаћица”, симпатична матрона која савршено говори енглески и француски, с телом девојке у елегантној црној униформи од лана. Сви остали су у белом, дискретно послују: бешумно гурају колица с вином, хлебом, есцајгом и салветама, бдију да ти нешто не зафали, постављају столове, рашчишћавају... Љубазност је већа од очекиване, као да сви до једног раде у властитом хотелу. Сами не заповедају разговор али, ако је госту до разговора, упуштају се у причу надасве спонтано.

Свакога дана исто: решим да за ручак поједем само салату, кад тамо искрсну – међу стотину других јела која се приправљају на твоје очи – јагњеће кременадлице, или сипа на жару, или бакалар на начин пил-пил, или колачићи сушија... Ствари којима не могу да одолим. Свеједно, не преједам се. Окусим мало од овог, мало од оног, а душа ме заболи и на помисао шта све прескочим. Од вина обавезно узмем „риоху”, прву чашу наточим сам, а келнерица после долива.

Увек одабирам један исти сто напољу, а уколико је тај заузет, седнем за суседни. Место је у заветрини, пружа поглед на врт од палми и на језеро у даљини. Већ двапут се десило да се дигнем од стола и уђем у трпезарију да нешто узмем, па да у повратку видим, кроз стакло, како келнерица чува стражу над мојим ручком – отерује врапце, понеки се чак усуди да стане на обод тањира.

Волим врапце, а овде сам први пут доживео да ме се не плаше. За доручком ми понеки дође на сто, цупка по белом

столњаку, имам утисак да ме погледује, као да пита: Могу ли? Па ми указује кљуном шта га занима, храбро се примичући кроасану. Откинем мало, а он не бежи ни када пружим руку да ставим мрвице на другу страну стола, ближе њему. Тад имам утисак да смо на свету само врабац и ја.

Напољу је толико лепо да се неретко питам зашто већина гостију бира да седи унутра. Може бити да им је ујутру и увече хладно, али у време ручка није – па, сви они проводе дан на базену, разголићени. Биће да су рационални: не силазе они на ручак да би им било лепо, већ да би јели, набокали се. Кад седе унутра, ближе им је да допуне тањире, да узимају шта им падне на памет. Не, то не значи да својим оштрим оком гледам шта раде други гости. Да у оваквом једном врту уживања посматрам ближње и цензуришем их? – био би то врхунац глупости с моје стране. Само сам једном обратио пажњу на једну жену, али, не из досаде – сама се наметнула.

Седео сам у другом ресторану, оном класичном, и чекао да ми послуже вечеру. Декорација ентеријера је била упадљиво „готска”, као у кући породице Адамс. Светло је пригушено, све је бело, од старинских комода до прекривача на меким столицама и отоманима, док креп за завесе ствара утисак раскошне паучине. Светло је пригушено, долази од белих канделабра распоређених по угловима, и од стаклених свећњака са широко извијеним крилима-тубама. Просторије су мале и међусобно повезане, у сваку стаје по три или четири стола, с тим што су столови удаљени један од другог колико доличи отменом ресторану. За госте је ту обавезна вечерња тоалета.

Млади конобари и конобарице у ливрејама, сви zgodни, без изузетка, бешумно круже около, као да трче успорено, у *slow motion*. Док чекаш своју наруџбину, ту не можеш да разговараш с врапцима, ни да се препушташ каквим замислима – у сведеном простору принуђен си да пратиш људске покрете.

За јединим столом у мом видокругу седели су човек и жена: њој видим само леђа, широка као трокрилни орман, и ноге-пањеве. У поређењу с тим, мушкарац делује сићушно, иако је нормалног габарита. Уредно зачешљане плаве косе, он ми је

окренут лицем. Не бих га видео, не бих видео ни њу ни њега поред толико занимљиве омладине која нас служи, да жена није лупила руком о сто. Одмах се поред ње створио један куштрави мелез и услужно примио рекламацију. Без поговора је склонио тањир испред ње: огроман тањир и у њему, ако сам добро видео, огроман бифтек. Не знам на шта се жалила, ни сам чуо, али сам видео како њен муж у земљу пропада. Чак да је била у праву што се тиче меса – мада ми је тешко да у то поверујем – њени осорни покрети и тон којим је поновила своју жалбу шефу кухиње, били су непримерени. Особље ресторана према свима нама понаша се као да смо принчеви и принцезе. Ама, ломили су се да нам удовоље, а сами да притом остану у другом плану.

Кад су јој донели нову вечеру, и поново се извинили, уз наклон, она је покретом и гестом владарке показала презир према свим тим манирима, цинцулирању. Добравила је нож и виљушку, и раширила лактове, као крила. Тужно ми је било да гледам њеног мужа и колико му је непријатно, па сам интензивирао своје занимање за пчелице-келнерице.

Али, догодио се и звучни епилог овог туристичког скеча с дебелом Енглескињом. Поново се појавио шеф кухиње, дошао само због ње, да пита је ли сад све у реду. Жена га није ни погледала, само је рекла преко воље: *It's okay*. Растегла је то „оукееи“ по британски, и тако уврнула „о“ да се убацило ту и једно „у“, као врхунац мрзовоље. Царица! Шта она има да буде љубазна с послугом! Њен муж, који се дотле скупљао, овде се већ претворио у патуљка.

Сутрадан, у трпезарији са „шведским столом“, видео сам јој лице и све ми је било јасно. Она је љута жена, живи намргођена, један крај горње усне вечито јој је издигнут у знак презира. Била је дошла за пулт с колачима, и видео сам како пуни тањир комадима кремастих торти, да би затим додала брдо шлага и све то прелила чоколадом и сирупом од вишње. Шта је све натрпала у тањир – да ти се смучи! Онај њен несрећник од мужа седео је за столом непомичан, и кротко чекао. Тај сигурно има проблеме с апетитом, помислио сам.

Њих двоје су једини гости у мноштву, које сам двапут уочио, заправо, једини који су ми скренули пажњу на себе. За остале имам утисак да се непрестано смењују, јер их не констатујем. Али, са особљем хотела је друга ствар. Разменим коју реч са „домаћицом” трпезарије, са собарицама, келнерима и келнерицама, техничаром... Присно ме поздрављају, као старог госта.

Помишљао сам да питам и неког од њих за Смиљу, неке од старијих, да видим како обични људи реагују и да ли је се уопште сећају. Међутим, ништа од тога. Сви они са којима сам ступио у разговор рекоше ми да нису с Ибице. Ту су као сезонски радници, за неколико дана, када се хотел затвори за зимски период, одлазе кућама. Једна собарица је из Валенсије, једна келнерица из Мурсије, техничар долази из Тарагоне, „домаћица” с Канарских острва. Кад ми то кажу, принцезу Смиљу и не помињем, него их питам за породицу...

Вратио сам се у клуб „Ебусус”, у центру града, где сам већ наредног дана пронашао једног Смиљиног давног познаника. Одатле су ствари кренуле глатко, и учинило ми се да нећу имати довољно дана да испратим до краја све трагове на које сам наишао. Можда је боље рећи – натрапао. Пратиш један, а он ти отвори неки други, и тако редом... Када се само сетим како сам био потиштен и како испразно сам се осећао стигавши на Ибицу. Чак сам и на удобности свог луксузног боравишта гледао с иронијом, као право цангрисало.

Мада, мало ироније никад није наодмет: зашиљиш поглед и боље уочаваш ствари него када би свему повлађивао. У младости имамо емоцију која нам гарантује доживљај – овакав или онакав – док смо у позним годинама принуђени да подешавамо духовни регистар, успешно или не баш. Овога пута, постигао сам оптималан резултат, што значи, довео себе у малтене ведро расположење. Одавно ми се није десило да то потраје тако, са смислом, готово целу недељу.

Смиља је сазвучје које сам пронашао, арома Ибице, загонетка за одгонетање. Све друго је накит, позадина, и сама стварност постаје кулиса за једну намисао. Благо уметницима!